

Tiedon laatukehikko -osahankkeen loppuraportti

Projektin nimi	Tiedon laatukehikko, TiHA TP3
Raportin laatijat	Mervi Haakana, Essi Kaukonen
Päiväys	7.12.2022
Seurantakohde	3191
Aloitusaika	1.7.2020
Valmistumisaika	12.12.2022
Loppuraportti hyväksytty	12.12.2022
Asian numero	TK/3376/00.04.01/2021
Asiakirjan numero	TK/3376/00.04.01/2021-2

7.12.2022

Sisällys

1.	Tiivistelmä.....	2
2.	Osahankkeen tausta	2
3.	Osahankkeen tavoitteet ja tuotokset	3
	3.1. Hyöty ja tavoitteet.....	3
	3.2. Tehtävät ja tuotokset.....	3
4.	Osahankkeen toteutus	4
	4.1. Osahankkeen kokoonpano	4
	4.2. Riskienhallinta ja riippuvuudet.....	5
	4.3. Muutoksenhallinta	6
	4.4. Dokumentaatio ja viestintä	7
5.	Resurssien ja kustannusten hallinta	8
	5.1. Osahankkeen rahoituslähteet	8
	5.2. Toteutuneet kustannukset.....	8
6.	Osahankkeen työskentely ja kokemukset	9
	6.1. Osahankkeen työskentely	9
	6.2. Työmenetelmät	11
	6.3. Osahankkeen ohjausryhmien ja muiden hankeryhmien työskentely	12
	6.4. Sidosryhmätyöskentely ja viestintä	12
	6.5. Osahankkeen keskeiset opit	13
7.	Jatkotoimet	13
	7.1. Tuotosten käyttöönotto ja muut osahankkeen jälkeiset toimet.....	13
	7.2. Käyttöönottoon ja hyötyjen toteutumiseen liittyvät riskit	14
	7.3. Osahankkeen hyötyjen jälkiarviointi	15
	Liitteet	16
	LIITE 1: Osahankkeen tuotokset	16
	LIITE 2: Osahankkeen ulkoinen viestintä	19
	LIITE 3: Osahankkeen oppeja	22

7.12.2022

1. Tiivistelmä

Valtiovarainministeriö asetti 30.4.2020 Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen (VN/5386/2020), jonka tehtävänä oli toimeenpanna hallitusohjelman tavoitetta edistää julkisen tiedon entistä laajempaa ja tehokkaampaa hyödyntämistä koko yhteiskunnassa. Tämän hankkeen hankesuunnitelman mukaisesti Tilastokeskus vastasi hankkeen työpaketin 3 eli tiedon laatua koskevan Tiedon laatukehikko -osahankkeen toteutuksesta valtiovarainministeriön ohjauksessa. Työn taustalla ajatuksena on, että tietojen helppo löydettävyys, yhdisteltävyys, ymmärrettävyys ja sujuva käyttökokemus madaltavat kynnystä käyttää tietoa ja hyödyntäminen lisääntyy. Tämä taas lisää tiedon tuottajien motivaatiota parantaa tietojen ja tietoaineistojen laatua ja käytettävyyttä.

Osahanke toteutti tavoitteensa mukaisesti mallin julkishallinnon yhteiseksi tietovarantojen laatukehikoksi, jonka avulla organisaatiot pystyvät kuvaamaan omien tietovarantojensa laatua ja joiden avulla tietovarantojen yhteiskäyttöisyyttä voidaan parantaa entisestään. Osahankkeen operatiivisesta toteutuksesta vastasi Tilastokeskus yhteistyössä laajan projektiryhmän kanssa, johon kuului Tilastokeskuksen lisäksi jäseniä yhdeksästä muusta organisaatiosta: Digi- ja väestötietovirasto, Kansaneläkelaitos, Maanmittauslaitos, Opetushallitus, Patentti- ja rekisterihallitus, Tulli, Työterveyslaitos, Valtiokonttori ja Verohallinto.

Työskentely osahankkeessa oli vaihteittain etenevää ja iteroivaa. Ratkaisuja ajankohtaisiin kysymyksiin haettiin ohjausryhmien sekä laajan projektiryhmän kanssa aktiivisessa vuorovaikutuksessa. Osahankkeelle ja koko TiHA-hankkeelle leimallista oli myös laaja sidosryhmien kuuleminen ja osallistaminen sekä viestintä hankkeen alusta asti. Osahankkeen tuotosten käyttöönottoa ja leviämistä tulee aktiivisesti tukea myös hankekauden jälkeen, jotta tuotosten hyödyntämisen myötä päästään tavoiteltuihin hyötyihin ja vaikutuksiin pidemmällä aikavälillä.

2. Osahankkeen tausta

Joulukuussa 2018 Sipilän hallitus (2015–2019) antoi eduskunnalle valtioneuvoston selonteon tietopolitiikasta ja tekoälystä. Tämä selonteko ”Eettistä tietopolitiikkaa tekoälyn aikakaudella” muodosti tieto- ja linjauspohjan, jolle rakennettiin priorisoituja konkreettisia toimenpiteitä sisältävä tiekartta. Tilastokeskus ehdotti tiekartalle yhtenä toimenpiteenä julkisten tietovarantojen yhteisen laatukehikon luomisen ja tietovarantojen laadun arvioimisen olemassa olevien kehikkojen pohjalta.

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa (2019–) asetettiin tavoitteeksi syventää tietopolitiikan johtamista ja tehdä julkisen tiedon avoimuudesta tietopolitiikan kantava periaate. Julkisten tietovarantojen määrätietoista avaamista päätettiin jatkaa ja tietovarannoille laatia hyödyntämistä helpottavat sitovat laatuksiteerit.

Valtiovarainministeriö asetti 30.4.2020 Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen (VN/5386/2020), jonka tehtävänä oli toimeenpanna hallitusohjelman tavoitetta edistää julkisen tiedon entistä laajempaa ja tehokkaampaa hyödyntämistä koko yhteiskunnassa. Tämän hankkeen hankesuunnitelman mukaisesti Tilastokeskus vastasi hankkeen työpaketin 3 eli Tiedon laatukehikko -osahankkeen toteutuksesta valtiovarainministeriön ohjauksessa. Kolme muuta työpakettia olivat tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiset tavoitteet, tiedon saatavuuden edistäminen sekä tiedon yhteentoimivuuden edistäminen.

7.12.2022

3. Osahankkeen tavoitteet ja tuotokset

3.1. Hyöty ja tavoitteet

Hanke toteutti tavoitteensa mukaisesti mallin julkishallinnon yhteiseksi tietovarantojen laatukehikoksi, jonka avulla organisaatiot pystyvät kuvaamaan omien tietovarantojensa laatua ja jonka avulla tietovarantojen yhteiskäyttöisyyttä voidaan parantaa entisestään. Taustalla laatukehikkoajatteluun oli, että valtio ylläpitää ja käyttää laajoja tietovarantoja, joiden laatu vaihtelee ja joissa lainsäädännöllisenä ja laatutason lähtökohtana on ollut tietojen ensisijainen käyttö. Rekisterinpitäjät eivät olleet määritelleet yhteisiä laatuvaatimuksia. Selkeämmässä laadun hallinnassa nähtiin mahdollisuus tehostaa valtion ja laajemminkin julkishallinnon tietovarantojen käsittelytyötä ja edistää tietovarantojen käyttöä. Näin pystytään toteuttamaan aiempaa paremmin periaatetta ”tieto kerätään vain kerran”, noudattamaan tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käytön minimointia ja myös tiedonhallintalain toimeenpano helpottuisi.

Tietojen helppo löydettävyys, yhdisteltävyys, ymmärrettävyys ja sujuva käyttökokemus madaltavat tiedon käyttämiskynnystä ja hyödyntäminen lisääntyy. Tämä lisää osaltaan tiedon tuottajien motivaatiota tietojen ja tietoaineistojen laadun sekä käytettävyyden parantamiseen. Tällä tavoitellaan itseään ruokkivaa tiedon laadun parantamisen ja hyödyntämisen ilmiötä, jolloin avatun tiedon hyödyt leviävät laajalle yhteiskuntaan.

3.2. Tehtävät ja tuotokset

Suunnitelman mukaisesti osahankkeessa tuotettiin tiedon laatukehikko, jonka nykymuotoon kuuluvat tiedon laatukriteerit ja mittarit, näiden soveltamisohje, kehittämistä tukevat työkalut, mm. mittarisammio sekä laatukehikon hallintamalli, josta osahanke tuotti hahmotelman vuodelle 2023.

Keskeisenä osana laatukehikkoa määriteltiin laatukriteerit koko julkishallinnon tietovarantojen laadun arvioimiseksi (Kuva 1) ja näille laatumittarit. Tiedon laatukriteereistä ja mittareista laadittiin suositusehdotus, jolle haettiin Tiedonhallintalautakunnan suositus -statusta.

Miten tieto kuvaa todellisuutta?

Kuva 1. Julkisen hallinnon tiedon laatukriteerit ryhmittäin.

Lisäksi osahankkeessa toteutettiin laatukehikon käyttöönottoa ja laatukriteerien hyödyntämistä tukevia erilaisia muita toimenpiteitä ja tuotoksia, joista mainintana

7.12.2022

mm. Tiedon laatukehikko -verkkosivut, kokeellisen yhteistyöverkoston käynnistäminen ja laajentaminen, Tiedon laatu -kurssi osana eOppiva-kurssikokonaisuutta, tiedon laatukriteerien hyödyntämisen arviointimalli sekä käyttöönoton suunnittelun raportti ja dashboard-visualisointipilotti.

Kukin tuotos lyhyine kuvauksineen on esitelty liitteessä 1.

4. Osahankkeen toteutus

4.1. Osahankkeen kokoonpano

Osahankkeen operatiivisesta toteutuksesta vastasi Tilastokeskus.

Valtiovarainministeriössä osahankkeen vastuuhenkilöinä toimivat tietopolitiikan johtava asiantuntija Olli-Pekka Rissanen ja hänen tukena hankepäällikkö Tanja Lahti. Osahanketta veti Tilastokeskuksen täysipäiväinen projektipäällikkö: hankkeen alusta Essi Kaukonen ja kevästä 2022 lähtien Mervi Haakana. Essi Kaukonen siirtyi keväällä 2022 yhteistyöverkoston vetäjäksi.

Ydinprojektiryhmä oli osahankkeen toimeenpaneva elin. Ydinprojektiryhmän kokoonpanoon kuuluivat Tilastokeskuksen asiantuntijat ja projektipäällikkö. Ohjausryhmästä Outi Ahti-Miettinen oli vahvasti myös mukana ydinprojektiryhmän työssä. Lisäksi Tilastokeskuksesta työhön osallistui pienemmällä panoksella useita eri asiantuntijoita, mm. viestinnästä.

Ydinprojektiryhmän jäsenet:

- Essi Kaukonen, projektipäällikkö, viitekehikoiden ja tiedon asiantuntija, yhteistyöverkoston vetäjä
- Mervi Haakana, projektipäällikkö, pilotointien koordinointi, käyttöönoton suunnittelu
- Janika Tarkoma, tiedon laadun asiantuntija, mittariston pääsuunnittelija (3/2021-12/2022)
- Noora Seppä, tiedon laadun asiantuntija, mittariston pääsuunnittelija (-3/2021)
- Jarmo Ranki, mittariston kehittäminen, pilotoinnit, tietoaineiston laadun visualisointi
- Jennika Leino, kv. benchmarkkaus, standardit, tietoarkkitehtuuri (-5/2021)
- Jari Nieminen, asiantuntijakomentointi, suunnittelu ja käyttöönoton arviointi
- Jari Kosonen, mittariston kehittäminen, pilotoinnit, tietoaineiston laadun visualisointi, hallintamalli
- Mikko Saloila, kansainvälinen benchmarkkaus, arkkitehtuuriyhteyksien arviointi (-12/2020)

Osahankkeessa oli mukana Tilastokeskuksen lisäksi jäseniä yhdeksästä muusta organisaatiosta. Nämä organisaatiot ja yhteyshenkilöt (suluissa) muodostivat laajan projektiryhmän yhdessä osahankkeen ydinprojektiryhmän kanssa:

- Digi- ja väestötietovirasto (ylijohtaja Timo Salovaara, johtaja Mikko Pitkänen, johtava asiantuntija Riitta Alkula, erityisasiantuntija Sini Slotte)
- Kela (tilastopäällikkö Vesa Ylönen)
- Maanmittauslaitos (tietohallintojohtaja Marja Rantala, yli-insinööri Antti Jakobsson, tietopalveluasiantuntija Elina Yli-Luukko)
- Opetushallitus (tietohallintojohtaja Erja Nokkanen ja projektipäällikkö Kukka-Maaria Berg)
- Patentti- ja rekisterihallitus (ICT-kehitysjohtaja Sari Kuisma-Kari)

7.12.2022

- Tulli (tietoasiantuntija Susanna Summa ja tilastojohtaja Olli-Pekka Penttilä)
- Työterveyslaitos (tuotepäällikkö Riku Louhimo → johtaja Mikko Mäkipää)
- Valtiokonttori (apulaisjohtaja Olli Ahonen, 2021 → johtava asiantuntija Virpi Hotti ja projektipäällikkö Denis Galkin)
- Verohallinto (tietohallintopäällikkö Jaana Lehtilä ja ryhmäpäällikkö Alpo Lahtinen)

Valtiovarainministeriö asetti hankkeelle oman ohjausryhmän. Ryhmän puheenjohtajina toimivat:

- Sami Kivivasara, lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö, valtiovarainministeriö (puheenjohtaja kokoukset 1-3)
- Olli-Pekka Rissanen, johtava asiantuntija, valtiovarainministeriö (varapuheenjohtaja kokoukset 1-3, puheenjohtaja kokoukset 4-8)

Osahankkeen ohjausryhmän jäsenet (varajäsenet sulkeissa):

- Heli Koski, tutkimusjohtaja, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
- Juuso Rahkola, Analytiikkayksikön päällikkö, Kansaneläkelaitos (Marina Lindgren, tietopalvelujohtaja)
- Raakel Tiuhonen, johtaja, Opetushallitus (kokous 1) → Paula Merikko, johtaja (Antti Markkanen, kouluneuvos)
- Tapio Matinmikko, johtaja, Oulun kaupunki
- Helena Laaksonen, Tietoarkiston johtaja, Tampereen yliopisto (Mari Kleemola, kehittämisspäällikkö)
- Maarit Leinonen, ylilääkäri, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (Antti Tuomi-Nikula, kehittämisspäällikkö)
- Mari Ylä-Jarkko, osastopäällikkö, Tilastokeskus (kokous 1) → Kirsti Pohjanpää, ryhmäpäällikkö (Outi Ahti-Miettinen, laatupäällikkö)
- Jani Martikainen, ylitarkastaja, Verohallinto (Päivi Nissi, laatupäällikkö)

Osahankkeen ohjausryhmän sihteerinä toimi osahankkeen projektipäällikkö.

Osahankkeella oli Tilastokeskuksessa erillinen operatiiviseen ohjaukseen keskittynyt ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimivat osastopäälliköt Mari Ylä-Jarkko (2020) ja Kirsti Pohjanpää (2021–2022). Kokousten sihteerinä toimi osahankkeen projektipäällikkö. Muut jäsenet olivat osastopäällikkö Hannele Orjala, osastopäällikkö Jussi Heino ja laatupäällikkö Outi Ahti-Miettinen.

4.2. Riskienhallinta ja riippuvuudet

Osahankkeen alussa tunnistetut keskeiset riskit:

- *Riski:* Tiedon laatumäärittelyistä ei päästä yhteisymmärrykseen kansallisella tasolla eikä alustavia laatuksiteereitä saada näin ollen tavoiteaikataulujen mukaisesti määriteltyä.
Toimenpiteet ja riskin toteutuminen: Riski vältettiin yhteistyöllä, laajalla osallistumisella, avoimella kommentoinnilla, näkemysten keräämisellä erilaisissa tilaisuuksissa sekä lausuntokierroksella.
- *Riski:* Tarvittavia organisaatioita ei saada sitoutumaan hankkeeseen.
Toimenpiteet ja riskin toteutuminen: Riski toteutui jossain määrin. Riskiä vähensi se, että osallistuneet organisaatiot kokivat hankkeen tärkeäksi syksyn 2019 pyöreän pöydän keskusteluissa. Riskiin pyrittiin vastaamaan myös joustavalla organisoitumisella siten, että osallistuminen oli mahdollista juuri sillä intensiteetillä mikä kullekin organisaatiolle oli

7.12.2022

luontevaa. Käytännössä nykytilaselvitys ja kansainvälinen benchmarkkaus toteutettiin pienryhmissä ja pilotointi useammassa vaiheessa. Tiiviillä ja selkeällä viestinnällä pyrittiin myös pienentämään riskiä. Rahoituksen kohdentuminen myös muille osallistuja-organisaatioille pienentäisi tätä riskiä vastaavissa hankkeissa jatkossa.

- *Riski:* Uusien laatukriteerien käyttöönotto epäonnistuu osin tai kokonaan. Kriteerit koetaan liian vaikeiksi tai niiden käyttöönottoa ei tueta tarpeeksi. *Toimenpiteet ja riskin toteutuminen:* Riskin toteutumisen arviointi on vielä liian varhaista. Osahankkeen aikana riskiä pyrittiin pienentämään pilotoimalla laatukriteereitä todellisten tietoaineistojen kanssa useammassa vaiheessa ja mittaristo kehitettiin pilottiaineistojen yhteydessä. Tavoitteena oli varmistaa tuotosten käytettävyys ja hyödynnettävyys heti alkuvaiheessa. Käyttöönoton tueksi tuotettiin myös runsaasti tukimateriaalia ja koulutusta. Saadun palautteen perusteella laatukriteerit ja mittaristo koetaan tarpeellisiksi ja riittävän ymmärrettäviksi. Jatkossa käyttöönoton riskiä pyritään pienentämään mm. kansallisen tason tuella ja koordinoinnilla sekä verkostoyhteistyöllä.
- *Riski:* Laatumääritykset saadaan tuotettua vain kapealta tietoaalueelta *Toimenpiteet ja riskin toteutuminen:* Riski vältettiin kiinnittämällä alusta lähtien huomiota siihen, että edetään puhtaalta pöydältä ja laaja-alaisesti rajautumatta vain esimerkiksi valtionhallintoon tai avoimeen tietoon.
- *Riski:* Työstä tulee liian teoreettista tai liian tilastollinen. *Toimenpiteet ja riskin toteutuminen:* Riski ei toteutunut. Työn alusta alkaen osallistaminen oli laaja-alaista, yleisiin standardeihin nojaavaa. Piloteilla varmistettiin asian sitominen konkretiaan.

Heti työn alussa pyrittiin hahmottamaan projektin keskinäisriippuvuuksia hankkeen muihin työpaketteihin. TiHA-hankkeen työpaketti 1 loi strategiset tavoitteet myös tiedon laadun kuvauksen osalta. Työpaketissa 2 tiedon laadun kuvaaminen on yksi osa tiedon avaamista. Työpaketissa 4 rajapinnoilta jaettavaan tietoon on hyvä liittää tiedon laadun kuvaus.

Terveysalaan pidettiin suoraa yhteyttä osahankkeen edetessä kannustaen pilotointiin ja kuunnellen ohjausta. Tiedon laatukriteerit liitettiin varhaisessa luonnosvaiheessa VALTAVAn tiedontuotannonmalliin.

Paikkatietoalan tunnistettiin olevan tiedon laadun arvioinnissa ja standardoinnissa jo pitkällä. Maanmittauslaitoksen strategisen johdon ja asiantuntijatasen aktiivinen osallistuminen varmisti tämän osaamisen vaikutukset osahankkeen työhön ja tuotoksiin.

4.3. Muutoksenhallinta

Osahankkeen tavoitteiden tai sovitun toimintamallin muuttamiselle ei ilmennyt tarvetta. Työskentely oli vaiheittain etenevää ja iteroivaa. Ratkaisuja ajankohtaisiin kysymyksiin haettiin ohjausryhmien sekä laajan projektiryhmän kanssa keskustellen. Työn aikana osahankkeen ohjausryhmässä tehdyt linjaukset selkeyttivät edelleen työn rajausta ja fokusta:

- Tietopalvelun laatu rajattiin pois.
- Osahankkeessa luotiin laatukehikko rakenteiselle datalle, mutta muistutettiin, että mikään ei estä kriteereiden käyttöä soveltavin osin myös ei-rakenteiselle tiedolle.
- Laatukriteerien helppo lähestyttävyys on tärkeä käyttöönottoa tukeva ominaisuus, esim. 4-5 selkeästi nimettyä kriteerijoukkoa tai –ulottuvuutta.

7.12.2022

- Kaikkiin tilanteisiin sopivia yleisiä tavoitteita tiedon laadulle ei voida asettaa, koska aineistot ovat erilaisia ja myös käyttötarkoitukset ja siten niiden vaatimukset tiedon laadulle eroavat toisistaan.
- Tietopolitiikan rakentaminen Suomeen ei ole sprintti, vaan puhutaan jopa 10 vuodesta, kun hyödyt alkavat näkyä. Teknologian muutosta ei pystytä ennustamaan, mutta nyt kerättäviä tietoja käytetään pitkään eteenpäin.

Pandemia-aika toi muutoksia siten, että työskentely ydinprojektiryhmää myöten, työpajat ja muut tilaisuudet toteutettiin virtuaalisesti ja suunnitelluista matkoista pystyttiin tekemään vain murto-osa. Verkkotyöskentelyyn haettiin ja kokeiltiin aktiivisesti erilaisia työkaluja ja -menetelmiä. Osallistuminen erilaisiin virtuaalitapaamisiin oli aktiivista ja osahanke sai myös kiitosta järjestelyistä.

Osahankkeen aikana ydinprojektiryhmässä oli avainhenkilöiden vaihdoksia. Osaava ja kokenut ryhmä sekä se, että koko ydinprojektiryhmä oli pidetty hyvin ajan tasalla osahankkeesta ja sen etenemisestä, helpotti vaihdoksia. Vastuita pystyttiin jakamaan nivelkohdissa, kunnes uusi henkilö otti vastuut haltuunsa. Nämä muutokset sekä ajoittaiset poissaoloista johtuneet resurssivajeet edellyttivät kuitenkin joidenkin tehtävien lykkäämistä suunnitellusta aikataulusta. Aikataulut kirittiin kiinni, mutta se vaati ydinprojektiryhmän jäsenten venymistä.

Tiedon laatukriteerit ja mittarit -suositusehdotuksen käsittely tiedonhallintalautakunnassa on kestänyt odotettua pidempään. Suosituksen tilanteen ja sen sisällön ollessa vielä epäselvä, eOppiva-kurssin toteutuksessa samoin kuin muissa osahankkeen tuotoksissa on pyritty etukäteen huomioimaan tiedonhallintalautakunnassa kysymyksiä herättäneet kohdat erityisesti terminologiassa. Tiedonhallintalautakunta voi yhä esittää muutoksia.

Lisäksi työn jatkumisen varmistuminen osahankkeen jälkeen venyi marraskuun 2022 lopulle, mikä vaikutti osahankkeen mahdollisuuksiin valmistella siirtymää. Osahankkeessa tehtiin suunnitelmia ja ennakointia mahdollisuuksien rajoissa, jotta siirtymä osahankkeen jälkeiseen aikaan olisi mahdollisimman katkeamaton. Laatukehikon hallintamallista tuotettiin hahmotelma, jonka pohjalta hallintamalli on hyvä viimeistellä tiedonhallintalautakunnan ratkaisujen ja vuoden 2023 toimintamallin selkeytymisen myötä.

4.4. Dokumentaatio ja viestintä

Osahankkeelle luotiin oma Teams-kanava Tilastokeskuksen Teams-ympäristöön ydinprojektiryhmän ja laajan projektiryhmän jäsenien sekä pilottien käyttöön. Kaikki osahankkeessa tuotettu materiaali työstettiin ja koottiin osahankkeen aikana Teamsiin. Lisäksi tuotokset, yhteistyöverkoston tapaamisten yhteenvedot ja materiaalit sekä runsaasti muuta esitysmateriaalia kaikkien hyödynnettäväksi julkaistiin osahankkeen ylläpitämällä tiedon laadun verkkosivuilla¹.

Valtiovarainministeriön asettaman ohjausryhmän pöytäkirjat julkaistiin valtioneuvoston hankeikkunassa. Laajan projektiryhmän ja Tilastokeskuksen ohjausryhmän muistiot julkaistiin osahankkeen ylläpitämällä verkkosivuilla. Osahanke raportoi Hankesalkussa. Ydinprojektiryhmän työkokousmuistiot tuotettiin Teamsiin OneNote-muistioon.

Laajan projektiryhmän nopeassa viestinnässä Teamsin käyttöä haittasi se tosiasia, että Teams-ympäristön käyttö edellytti erillistä opetusta, eivätkä organisaatioiden Teams-ympäristöt optimaalisesti tukeneet organisaatio-rajat ylittävää käytännön työtä. Laajalle projektiryhmälle ja myöhemmässä vaiheessa myös piloteille viestittiin ensisijaisesti yhteisissä tapaamisissa sekä koostavien

¹ Tiedon laatukehikko -verkkosivut. Lyhytosoite: stat.fi/tiedonlaatu. <https://stat.fi/org/tiedon-laatukehikko/index.html>

7.12.2022

sähköpostiuutiskirjeiden avulla. Utiskirjeessä kerrottiin osahankkeen työskentelystä, suunnitelmista ja tuotoksista kommenttipyyntöineen. Utiskirjeitä lähetettiin osahankkeen aikana yhteensä 21 kappaletta.

5. Resurssien ja kustannusten hallinta

5.1. Osahankkeen rahoituslähteet

Osahankkeen aikana valtiovarainministeriö osoitti Tilastokeskukselle hankesuunnitelman mukaisten tehtävien aiheuttamiin menoihin yhteensä 624 700 euron käyttö- ja kirjausoikeuden valtiovarainministeriön momentille. Henkilökuluissa huomioitiin Tilastokeskuksen resurssitarpeet hankkeen vetovastuujohdosta. Muiden mukanaolevien organisaatioiden osalta työ oli budjettityötä. Hanke varautui myös ostopalveluiden käyttöön, mm. koulutus ja konsultointi, tapahtuma- ja kokousjärjestelyt sekä viestintä- ja koulutusmateriaalien toteutus.

5.2. Toteutuneet kustannukset

Taulukoissa 1 ja 2 on esitetty 31.10.2022 käytettävissä olleen tiedon pohjalta arviot toteutuvista kustannuksista ja henkilöresurssien käytöstä. Lopulliset tiedot saadaan tammikuussa 2023. Henkilökustannukset toteutunevat suunnilleen budjetin mukaisina, mutta ostopalvelujen ja matkojen osalta toteuma jäänee noin 100 000 euroa alle budjetin. Tämä on valtaosin seurausta suunniteltujen tapahtumien, koulutustilaisuuksien yms. muuttumisesta virtuaalisiksi sekä huomattavasti suunniteltua pienemmästä matkojen määrästä.

Taulukko 1. Osahankkeen kustannukset Tilastokeskuksessa (ennuste 31.10.2022 tilanteen pohjalta).

Menolaji	Budjetti (euroa)	Ennuste (euroa)
Omat henkilöstökustannukset	434 700	430 000
Palvelujen ostot	160 000	82 000
Matkat	30 000	4 240
Yhteensä	624 700	516 240

Laajan projektiryhmän organisaatiot osallistuivat aktiivisesti teema- ja pienryhmiin, pilotteihin sekä työpajatyöskentelyyn ja erityisesti Maanmittauslaitoksen vahva panos kautta osahankkeen työskentelyn nousi esille. Aktiivisesta osallistamisesta huolimatta henkilöresurssien käyttö painottui muutoin Tilastokeskukseen.

Taulukko 2. Henkilöresurssien käyttö laajan projektiryhmän organisaatioissa (ennuste).

Henkilö tai ryhmä	Budjetti htp	Ennuste htp
Tilastokeskus	1376	1 500
Digi- ja väestötietovirasto	125	66
Maanmittauslaitos	250	255
Opetushallitus	250	14
Verohallitus	250	47
Kela	125	18
Patentti- ja rekisterihallitus	125	31
Työterveyslaitos	125	0
Tulli	125	38
Valtiokonttori	125	32
Yhteensä	2751	2 001

7.12.2022

Ulkopuoliset tahot, joilta osahanke osti palveluja:

- Hovi Competence Development Oy (koulutus)
- HAUS kehittämiskeskus Oy (eOppiva)
- Pihka Ravintolat Oy (ravintolapalvelut)
- KL-Kustannus Oy (Kuntamarkkinat)
- PunaMusta Oy (painotuotteet)
- Lingsoft Language Services Oy (käännöspalvelut)
- AAC Global OY (käännöspalvelut)
- Pinja Oy (visualisointikonsultointi ja koulutus)
- Professio Finland Oy (koulutus)
- Tussitaikurit Oy (piirrosvideot)
- Edit Station Oy (tapahtumajärjestäminen)
- MagnumEvents Oy (tapahtumajärjestäminen)
- Viima Solutions Oy (innovointialusta)

Matkat

- IAOS-konferenssi ”Worthy Information for Challenging Times” Krakova, Puola, 25.-29.4.2022: Ylijohtaja Johanna Laiho-Kauranne järjesti konferenssissa erillisen tiedon laadun session. Puhujina: Timo Koskimäki (Tilastokeskus), Albrecht Wirthmann (Eurostat), Stephen MacFeely (WHO) ja Nicola Shearman (UK Statistics).
- Korkean tason EFTA-UNECE-Eurostat -seminaari “Role of NSI in cross-government data initiatives” Tbilisi, Georgia 28.-30.9.2022. Kansainvälisten asioiden johtaja Timo Koskimäen esitys laatuhankeesta ml. minkäläistä kansallista yhteistyötä tarvitaan ja miten edetä työssä

6. Osahankkeen työskentely ja kokemukset

6.1. Osahankkeen työskentely

Osahanke toteutettiin verkostomaisesti kymmenen valtion viraston tiiviinä yhteistyönä (Kuva 2). Näiden kymmenen organisaation edustajien muodostama ryhmä muodosti osahankkeessa ns. laajan projektiryhmän. Vuosina 2020 ja 2021 laaja projektiryhmä kokoontui käsittelemään ja työstämään ajankohtaisia kysymyksiä koko laajuudessaan kaikkiaan 15 kertaa. Tapaamisten välillä laajan projektiryhmän jäsenillä oli mahdollisuus osallistua työskentelyyn yhteisissä työtiloissa, teema- ja pienryhmissä, reagoida laajalle projektiryhmälle suunnattuihin uutiskirjeisiin sekä vastata työtä tukeviin erilaisiin kyselyihin ja tuotosten kommentointipyyntöihin.

Osahankkeen ydinprojektiryhmä kokoontui suunnilleen kahdesti viikossa erilaisilla kokoonpanoilla keskustelemaan ja työstämään ajankohtaisia kysymyksiä, valmistelemaan työpajoja ja kyselyjä, keräämään tietoa sekä koostamaan yhteisen työskentelyn tuloksia. Ryhmän jäsenillä oli erilaisia vastuita osahankkeessa ja omilla vastuualueillaan kukin toimi vuorollaan esittelijänä ja työstön ohjaajana yhteisissä tapaamisissa.

7.12.2022

Kuva 2. Osahankkeen toimintamalli.

Syyskaudella 2020 laaja projektiryhmä työsti vuorovaikutteisissa työpajoissa tiedon laatukriteereitä ja pohti muita projektiin ja laatukehikon kehittämiseen liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Lisäksi laajasta projektiryhmästä halukkaat jäsenet työskentelivät nykytilaselvitykseen ja kansainväliseen analyysiin (benchmarking) keskittyneissä teemaryhmissä. Myös nykytilaselvitykseen liittyneet haastattelut kohdistuivat laajan projektiryhmän edustamiin organisaatioihin. Kansainvälisessä analyysissä järjestettiin verkkokokouksia pidemmälle edenneiden maiden Kanadan, Uuden-Seelannin ja Norjan edustajien kanssa, ja saatiin näin hyvin täydennettyä eri lähteistä kerättyjä pohjatietoja.

Vuonna 2021 laajan projektiryhmän kokoontumiset painoutuivat työpajoihin, joissa kehitettiin ja arvioitiin laatukriteeri- ja mittaristoehdotuksia sekä pohdittiin näiden käyttöönottoon liittyviä näkökulmia. Käyttöönoton suunnittelu jatkui vuonna 2022 pienryhmässä, jossa oli mukana tehtävästä kiinnostuneita jäseniä laajasta projektiryhmästä.

Vuonna 2022 laajan projektiryhmän työpajat laajennettiin kokoonpanoltaan ja sisällöltään avoimeksi verkostotoiminnaksi, johon alkoi liittyä jäseniä valtionhallinnon lisäksi paikallishallinnosta ja muilta aloilta, kuten yliopistoista, kouluista ja yhdistyksistä. Samalla painopistettä siirrettiin kehittämisestä tiedon laadun ymmärryksen kasvattamiseen ja tuotosten käyttöönoton tukemiseen. Yhteistyöverkosto toimi kokeellisesti ja laajan projektiryhmän jäsenten rooli myös verkostossa oli tärkeä niin kokemusten ja osaamisen jakajina kuin toiminnan kehittäjinäkin.

Vuonna 2022 verkostotapaamisia järjestettiin yhteensä neljä. Tapaamisten aiheet liittyivät tunnistettuihin käyttöönoton tasoihin: kansalliseen tasoon ja tietopolitiikkayhteyksiin, organisaatiotasoon ja tiedonhallinnan yhteyksiin sekä tietoaineistotason laadun kuvauksen esimerkkeihin. Neljännessä tapaamisessa suunniteltiin jo seuraavan vuoden verkostotoimintaa. Verkoston näkemyksiä kerättiin myös kyselyillä. Tapaamisten osallistujamäärä vaihteli noin kymmenestä yli kahdeksaankymmeneen. Useimmat olivat vielä kuulemassa ja oppimassa toisilta. Jatkossa tätä toisilta oppimista ja sen mahdollistamista on tärkeä tukea.

Yksi keskeinen työskentelymalli osahankkeessa olivat pilotoinnit, joissa testattiin jo kehitettyjä ajatuksia mutta myös kehitettiin uutta. Vahvuutena pilotoinneissa oli niiden käytännönläheisyys ja alhainen kynnyks testata erilaisia ideoita.

7.12.2022

Käytännön toteutukset piloteissa tarjosivat myös esimerkkejä ja materiaalia seuraavan vaiheen tehtäviin. Pilotoinnit tarjosivat myös mahdollisuuden vertaiskeskusteluun ja oppimiseen osallistuneiden pilottien kesken ja tätä kautta mahdollisuuden oivaltaa uusia asioita omasta pilotointikohteesta ja saada käytännön työkaluja laadunhallintaan. Pilotoinnit koettiin erittäin onnistuneeksi tavaksi edetä tämän kaltaisessa kehittämishankkeessa. Osahankkeessa toteutettiin kolme pilotointia:

- kaksiosainen pilotointi laatukriteerien iteroimiseksi ja mittarien kehittämiseksi keväällä 2021
- kevään pilotoinnissa tuotettujen mittarien ja ohjeistuksen toimivuuden testaaminen käytännössä pilottien omista aineistoista syksyllä 2021
- dashboard-visualisointipilotointi syksyllä 2022, jossa aiempien pilotointien tuottamien aineistojen visualisointia testattiin Microsoft Power BI -työkalulla.

Vuoden 2021 pilotointeihin osallistui pilotteja useista laajan projektiryhmän organisaatioista. Lisäksi laajan projektiryhmän ulkopuolelta Luonnonvarakeskus osallistui pilotointiin. Kukin pilotti tarkasteli asetettuja kysymyksiä oman tietoaineistonsa kautta. Tiedon vaihdon tilanteita ja laatukriteerien ja mittarien toimivuutta tarkasteltiin eri näkökulmista lukuisissa pilottien yhteisissä työtapaamisissa. Tulevassa työssä tätä tarkastelua voisi laajentaa vielä selkeämmin eri organisaatioiden välisiin tiedon vaihdon tilanteisiin ja aitoa tietovirtaa tarkasteleviin selvityksiin. Lisäksi syksyllä 2022 Patentti- ja rekisterikeskus testasi tiedon laadun kriteereitä ja mittareita omassa pilotissaan. Syksyn 2022 Dashboard-visualisointipilotoinnin toteuttivat Tilastokeskuksen ydinprojektiryhmä ja Pinja Oy.

Pilotoinneille asetettiin hyvin selkeät ja tiukat aikarajat ja toimintamallit. Haasteellisena osallistuneet organisaatiot kokivat tiukan etenemisaikataulun ja paikoitellen myös johdon tuen saamisen. Todettiin, että työtä rajaamalla pystytään vaikuttamaan aikataulussa pysymiseen ja että pilotointia voitiin toteuttaa hyvin eri tavoin ja erikokoisissa piloteissa ja kukin pilotti panosti työhön käytettävissä olevin resurssein. Yhteinen työskentely sparrasi pilotteja eteenpäin. Lisäksi osallistuville piloteille tarjottiin tukea niin valmiiden työpohjien, ohjeistuksen kuin työpajojen ja vastaanottojen muodossa. Mahdollistettiin myös pilotoinnin tiivis seuraaminen niille, joiden ei ollut mahdollista itse pilotoida.

6.2. Työmenetelmät

Osahankkeen alussa ydinprojektiryhmässä määriteltiin tiedon laatukehikon kehittämisen periaatteet, jotka toteutuivat hyvin osahankkeessa ja olivat varmasti yksi tehtävässä onnistumisen kulmakivistä. Esimerkiksi standardeihin nojaaminen näkyi erityisesti laatukriteerien ja mittarien kehittämisessä, jossa nojattiin vahvasti tietostandardeihin soveltaen niitä kansallisiin tarpeisiin. Sovitut tiedon laatukehikon kehittämisen periaatteet olivat:

- standardeihin nojaaminen
- rohkea soveltaminen
- yhteistyö ja keskustelu
- pilotointi
- iterointi

Osahankkeen toteutus osui pandemia-aikaan, joten työskentely tapahtui pitkälti virtuaalisesti verkossa. Aitoa osallistamista ja mahdollisuuksia vaikuttaa tuloksiin haettiin erilaisten virtuaalisten työkalujen tuella: Flingaa ja Viimaa käytettiin

7.12.2022

laatukriteerien kehittämässä, Miroa ja Mentimeteriä työpajoissa ja verkostotapaamisissa sekä Webropol-työkalua kyselyjen toteutuksessa.

Myös perinteiset Microsoft-työkalut olivat ahkerassa käytössä tiedon yhteisessä työstämisessä ja hahmottamisessa. Hankkeelle luotu oma Teams-tiimi mahdollisti dokumenttien yhteisen työstämisen. Kunkin välineen tehokkaan käytön todettiin kuitenkin edellyttävän huolellista etukäteissuunnittelua sekä osallistujien hyvää perehdyttämistä keskeisiin tarvittaviin ominaisuuksiin.

Virtuaalityöskentelyn todettiin toimivan tiedon työstämisessä ja keräämisessä yhtä hyvin kuin perinteisemmät kohtaamiset. Myös osallistujajoukko työpajoissa oli laajempi kuin mitä paikan päälle tultaessa olisi tavoitettu. Kuitenkin toisiin tutustuminen ja verkostoituminen jäi ohuemmaksi virtuaalimaailmassa.

Syötettä haettiin myös muilta hankkeen ulkopuolisilta sidosryhmiltä, mm. kommentointi- ja lausuntokierroksin TiHA-hankkeen toimintamallien mukaisesti. Esimerkiksi alustavat tietoaineistojen laatukriteerit olivat Tilastokeskuksen verkkosivuilla avoimna laajalle kommentoinnille helmikuussa 2021 ja syksyllä 2021 julkaistiin lausuntopyyntö kehitetyistä tiedon laatukriteereistä ja mittareista lausuntopalvelu.fi-palvelussa.

6.3. Osahankkeen ohjausryhmien ja muiden hankeryhmien työskentely

Hankkeen luonteesta ja rakenteesta johtuen osahankkeella oli kaksi ohjausryhmää. Osahanketta yhteiskunnallisesta näkökulmasta ja sisällöllisesti tarkasteleva osahankkeen ohjausryhmä käsitteli toimenpiteitä ja yhteensovitti niitä tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeeseen sekä muuhun tietopolitiikkaan sekä seurasi osahankkeen toteutumista tavoitteiden mukaisesti. Osahankkeen ohjausryhmä kokoontui erikseen sovittavan aikataulun mukaisesti suunnilleen kvartaaleittain. Kokouksia oli yhteensä kahdeksan. Osahankkeen Tilastokeskuksen sisäisen ohjausryhmän tehtävänä oli puolestaan auttaa hankepäällikköä hankkeen operatiivisessa toiminnassa. Tämä ohjausryhmä kokoontui noin kuukauden välein, yhteensä 28 kertaa.

Osahankkeiden ja TiHA-hankkeen välisiä tilanpalavereja järjestettiin noin 2-3 viikon välein. Asialistalla oli erityisesti viestinnän toimenpiteistä yhdessä sopiminen mutta myös käytännön työtehtävien ja työtilanteen läpikäyntiä.

Koko TiHA-hankkeen hankeryhmä kokoontui noin kahden kuukauden välein. Asialistalla olivat tyypillisesti tilannekatsaukset sekä hankkeeseen liittyviä ajankohtaisia tietopolitiikan näkökulmia. Osahankkeen projektipäällikkö osallistui pääsääntöisesti kokouksiin ja esitteli osahankkeen tuloksia.

Kokonaisuudessaan hankkeen ja osahankkeen organisointi- ja johtamismalli toimi hyvin, vaikka erilaisia ryhmiä oli suuri määrä. Tämä vaati varsinkin kiireisimpään aikaan myös projektipäälliköltä paljon valmistelu-aikaa. Osahankkeelle nämä erilaiset tapaamiset tarjosivat laajempaa näkökulmaa tietopolitiikan kenttään ja sparrausta yhteiseen työhön. Lisäksi viestintää tehtiin onnistuneesti pitkälti tiiviin yhteistyön ansiosta.

6.4. Sidosryhmätyöskentely ja viestintä

Osahankkeen viestintäsuunnitelmassa hahmotettiin sidosryhmät. Lisäksi jo varhaisessa vaiheessa tunnistettiin yksityiset toimijat huomioitavaksi sidosryhmäksi. TiHA-hanketta valmisteltiin tiiviisti yhteistyössä sidosryhmien kanssa, jolloin hankkeen lähtökohdat olivat jo keskeisten sidosryhmien tiedossa valmisteluvaiheesta lähtien. Lisäksi viestinnän kannalta edullista oli, että hankeryhmässä ja osahankkeen eri ryhmissä oli jo itsessään laaja edustus eri

7.12.2022

organisaatioita. Puutteitakin havaittiin, mm. kunnat toivoivat TiHA-hankkeen loppuarvioinnissa² kohdennetumpaa viestintää.

Hankkeen etenemisestä sekä tuotoksista viestittiin tiiviissä yhteistyössä TiHA-hankkeen viestinnän kanssa ja myös osana Tilastokeskuksen ja valtiovarainministeriön viestintää. Lisäksi osahankkeen tavoitteiden edistämistä ja tuotosten käyttöönottoa tuettiin koulutuksilla, lausuntokierroksilla, seminaariesityksillä, verkostotapaamisilla ja muilla tarvittavilla tilaisuuksilla. Näihin saatiin hyvin osallistujia mukaan. Myös erilaisissa kansainvälisissä yhteyksissä tehtiin osahanketta ja kansallisia tiedon laadun kriteereitä tunnetuiksi. TiHA-hankkeen loppuarvioinnin perusteella osahanke tavoitti sidosryhmiä varsin hyvin. Noin neljäsosa vastaajista arvioi jo nyt hankkeen ja osahankkeen vaikuttaneen merkittävästi tiedon laadun käsittelyyn omassa organisaatiossaan. Arvioinnissa nostettiin myös esille, että viestintää olisi voitu kohdistaa eri tasoille ja eri organisaatioille erilaisilla kärjillä.

Tarkemmin osahankkeen ulkoisesta viestinnästä on kerrottu liitteessä 2.

6.5. Osahankkeen keskeiset opit

Osahankkeen toteutuksessa oli paljon perinteiselle projektinhallinnalle uusia elementtejä joihin virtuaalityöskentely toi oman lisänsä. Tiedon laatukehikossa ja sen käyttöönotossa on kyse systeemisestä muutoksesta, jossa ekosysteemitulokulman huomioiminen oli välttämätöntä. Tätä tuki kehittämisen toteutus verkostomaisena yhteistyönä. Näin mahdollistettiin erilaisten näkökulmien tarkastelu ja yhteisen ymmärryksen rakentaminen alusta alkaen. Selkeisiin prosesseihin, toimintamalleihin, viestintään, työskentelypohjiin sekä taustamateriaaleihin panostaminen myös kannatti. Tärkeää oli myös uskallus tuottaa keskeneräistä ja kehittää testaten ja iteroiden eteenpäin. Tiukat aikarajat ja työskentelyn etenemisen selkeä kuvaus auttoivat. Saumaton eteneminen edellytti kuitenkin jatkuvaa tukea ja fasilitoituja kohtaamispaikkoja tekijöille.

Tarkemmin osahankkeessa kertyneitä oppeja liitteessä 3.

7. Jatkoimet

7.1. Tuotosten käyttöönotto ja muut osahankkeen jälkeiset toimet

Osahankkeen tuotosten käyttöönottoa ja leviämistä tulee aktiivisesti tukea myös hankekauden jälkeen, jotta tuotosten myötä päästään tavoiteltuihin tuloksiin ja vaikutuksiin pidemmällä aikavälillä. TiHA-hankkeen loppuarvioinnissa tunnistettiin tuotosten vaikutusten syntymistä vahvistaviksi tekijöiksi viestimisen ja tuotosten käyttöönoton, kokemusten ja käytäntöjen jakamisen, kaikille avoimet koulutukset, tietopolitiikan ja sen edistämisen tarkastelun kokonaisuutena, teemojen edistämisen varmistamisen myös seuraavalla hallituskaudella sekä pitkäjänteisen vastuuttamisen ja sitoutumisesta viestinnän.

Monet osahankkeen tuotokset tähtäävät osahankkeessa kehitetyn laatukehikon käyttöönoton edistämiseen ja tukemiseen. Tuotosten käyttöönottoa on tarkasteltu osahankkeen aikana eri näkökulmista ja tulokset on koottu erilliseen Laatukehikon käyttöönoton suunnittelun raporttiin. Lisäksi on valmisteltu hallintamallihahmotelma vuodelle 2023, laajennettu yhteistyöverkostoa ja kehitetty verkoston toimintamallia. Hallintamallin viimeistelystä sekä vastuista ja työnjaosta mm. tiedonhallinta-lautakunnan kanssa on vielä erikseen sovittava.

² Owl Group Oy, 2022. Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hanke - Loppuarvioinnin raportti.

7.12.2022

Laatukehikon käyttöönoton edistämiseksi ja tukemiseksi valtiovarainministeriö teki 18.11.2022 päätöksen määrärahan osoittamisesta Tilastokeskukselle kansallisen tason työhön vuodelle 2023. Tulevana vuonna 2023 on kiinnitettävä huomiota siihen, että käyttöönotto edellyttää tavoiteltavia kiintopisteitä ja tähän sekä valtiovarainministeriön että Tilastokeskuksen kansallisen tason koordinoivana organisaationa tulee sitoutua ja tarjota yhteistyöverkostossa kanavan, jolla asioita voidaan viedä eteenpäin.

Kansallisen tason toimenpiteiden lisäksi käyttöönoton eteneminen edellyttää aktiivista otetta ja sitoutumista myös organisaatio- ja tietoaineistotasolla. Laatukehikon tunnettavuutta ja hyötyjä tulee voimakkaasti markkinoida vuonna 2023. Käyttöönotto tarkoittaa laajaa ja systeemistä muutosta, johon tulee varata sekä aikaa että resursseja kautta koko julkishallinnon.

Lähtökohdat laajalle käyttöönotolle ovat kuitenkin hyvät. TiHA-hankkeen loppuarvioinnin haastatteluissa laatuksiteerit nousivat tyypillisesti esiin esimerkkinä tuotoksesta, jota organisaatiot aikovat hyödyntää ja joka herättää kiinnostusta. Tämä näkyy myös kyselyvastauksissa, joissa noin puolet vastaajista piti laatuksiteereitä tärkeinä tai erittäin tärkeinä oman organisaationsa kannalta.

7.2. Käyttöönottoon ja hyötyjen toteutumiseen liittyvät riskit

Osahankkeen työn aikana sekä TiHA-hankkeen loppuarvioinnissa tunnistettiin useita tuotosten käyttöönottoon liittyviä riskejä:

- a) Organisaatiot lähtevät eri kypsyyssasoilta, mikä haastaa niin laatukehikon markkinointia kuin tukitoimenpiteiden osuvuuttakin. Esimerkiksi kunnat suurena ja hyvin heterogeenisena ryhmänä on huomioitava jatkotyössä.
- b) Organisaatioilla on rajalliset resurssit tiedon hakuun ja vastaanottamiseen, minkä lisäksi organisaatioissa on käynnissä paljon erilaisia kehittämishankkeita. Hallintoa läpäisevä tiedon hyödyntämistä ja avaamista käsittelevä työ jää helposti organisaatioiden omien ajasta ja resursseista kilpailevien tehtävien ja kehittämishankkeiden jalkoihin.
- c) Datan hyödyntämisen mahdollisuuksia ei tunnisteta, eikä datan avaamiseen ja hyödyntämiseen haluta siksi resursoida. Tiedon monikäytöstä ekosysteemitasolla ei usein synny suoraan taloudellista tai prosessuaalista hyötyä organisaatiolle, vaan hyödynsaajina ovat esimerkiksi kuntalaiset, yritykset tai muut viranomaiset.
- d) Organisaatiot kokevat toiminnan varsin ylätasoisena, eikä se vastaa organisaatioiden omiin tarpeisiin.
- e) Pitkäjänteistä näkymää ja sitoutumista tuotosten kehittämiseen ei ole tai se ei näy käyttäjille ja siksi organisaatiot eivät uskalla osoittaa resursseja käyttöönottoon.
- f) Julkisen talouden kestävyysshaaste rajaa käytettävissä olevia resursseja. Koska tiedon hyödyntämisen ja avaamisen kehittämistä ei nähdä juuri minkään organisaation strategisesti tärkeänä tehtävänä, on riskinä, että tähän ei löydy tiukassa taloudellisessa tilanteessa resursseja.
- g) Tavoiteltu muutos vaatii sekä strategisen johdon että operatiivisten toteuttajien tavoittamista. Ei tavoiteta tarvittavia kohderyhmiä tai juuri sellaisia ihmisiä, joiden kautta tuotokset voivat jalkautua organisaatioihin.
- h) Kansalliset kehittämistoimet näyttäytyvät pirstalemaisina kohderyhmille, eikä kytkeä kansalliseen tietopolitiikkaan ymmärretä.
- i) Suomi ei ole aktiivinen EU-tason tietopolitiikkaan vaikuttamisessa ja EU-tason ja kansallisen kehittämisen yhteisiä tavoitteita ei tunnisteta.
- j) Datan avaaminen voi muuttaa liiketoimintalogiikoita, eikä organisaatioilla ole siksi halukkuutta kehittämiseen.

7.12.2022

Vuonna 2023 riskien toteutumista seurataan ja kansallisen tason toimenpiteitä ohjataan ensisijaisesti ohjausryhmässä, jonka valtiovarainministeriö asettaa erikseen.

7.3. Osahankkeen hyötyjen jälkiarviointi

Ohjelman tavoitteille ei ole asetettu mittareita. Suurin osa TiHA-hankeen keskeisistä tuotoksista, ml. tiedon laatukehikko, valmistuivat vuoden 2022 aikana, minkä vuoksi on varhaista arvioida niiden käyttöönottoa ja vaikutuksia. TiHA-hanke ehdottaa, että jälkiarviointia ei ole tarpeen tehdä. Hankkeen tuotoksiin liittyviä, vuodelle 2023 suunniteltuja toimenpiteitä on tarkoitus raportoida ja seurata erikseen mm. laatukehikon osalta Tilastokeskuksen jatkotyössä.

7.12.2022

Liitteet

LIITE 1: Osahankkeen tuotokset

Tuotos	Kuvaus
Tiedon laatukriteerit ja mittarit	Kansalliset tiedon laatukriteerit ja mittarit vastaavat siihen, mitä tiedon laadulla tarkoitetaan erityisesti julkishallinnon rakenteisen tiedon näkökulmasta ja mitä kaikkia osa-alueita tulee ottaa huomioon tiedon laadun kuvaamisessa ja kehittämisessä. Tavoitteena on tarjota yhtenäinen tapa kuvata tiedon laatua ja näin parantaa julkisten tietovarantojen käytettävyyttä. Laatukriteerit ja mittaristo on tarkoitettu käyttöönotettavaksi koko julkishallinnossa.
Laatukriteerien ja mittarien soveltamisohje ja Excel-mittaristopohja	Tiedon laatukriteerien ja mittariston soveltamisohje on laadittu tiedon laatuksien käyttöönoton helpottamiseksi. Soveltamisohjetta on tarkoitus käyttää tiedonhallintalautakunnan suosituksen rinnalla. Soveltamisohjeeseen on kerätty myös esimerkkejä, jotka helpottavat mittarien ymmärtämistä ja tuovat selkeitä ohjeita mittarin arvon tuottamiseen. Soveltamisohjeen rinnalle on saatavilla myös Excel-mittaristopohja, joka sisältää mittariston mittarit ja hyvin tiiviit ohjeet mittarin arvon tuottamiseksi.
Tiedon laadun yhteistyöverkosto	Tiedon laadun yhteistyöverkoston tarkoituksena on koota yhteen tiedon laadun kanssa työskentelevät tahot, jakaa ja lisätä osaamista sekä kehittää tiedon laatua ja sen kuvaamista. Vuonna 2022 työssä keskityttiin verkoston laajentamiseen ja laatukehikon käyttöönottoon tähtäävään yhteiseen työskentelyyn kokeilevalla otteella. Verkosto on avoin kaikille tiedon laadusta kiinnostuneille. Jäsenet edustavat laajasti valtio- ja kuntasektoreita, mutta mukana on henkilöjäseniä myös mm. yritys- ja yliopistomaailmasta.
Nykytilaselvitys	Osahankkeen alussa toteutettu nykytilaselvitys perustietovarantojen laadunvarmistuksen käytänteistä.
Kansainvälinen benchmarkkaus	Osahankkeen alussa toteutettu kansainvälinen analyysi (benchmarking) kansallisista tiedon laatukehikoista.
Raportti pilotoinnista	Raportti kevään 2021 laatukriteereitä ja mittarit kehittäneen pilotoinnin toteutuksesta.

7.12.2022

<p>Laatukehikon käyttöönoton suunnittelu</p>	<p>Laatukehikon käyttöönoton suunnittelun raportti. Käyttöönoton tavoitteena laatukehikon ja laatukriteerien integrointi julkishallinnon tiedonhallintaan ja tietopolitiikkaan. Raportin tavoitteena on hahmottaa laatukehikon ja erityisesti siinä määriteltyjen laatukriteerien ja mittariston käyttöönoton eri ulottuvuuksia. Tehtyjen havaintojen ja mallien toivotaan tukevan varsinaisen käyttöönoton ja vakiinnuttamisen organisointia, päätöksentekoa, yhteistyön rakentamista ja ylipäätään toimenpiteiden suunnittelua ja käynnistämistä. Suunnittelutyön tuloksia hyödynnettiin vuoden 2023 suunnittelussa.</p>
<p>Tiedon laatukriteerien hyödyntämisen arviointimalli</p>	<p>Laatukehikon käyttöönottoa tukeva malli, jonka tavoitteena on kuvata, kuinka kokonaisvaltaisesti ja tehokkaasti organisaatio hyödyntää laatukehikon tiedon laatukriteereitä ja laadun hallintaa toiminnassaan.</p>
<p>Laatukehikon hallintamallihahmotelma</p>	<p>Laatukehikon hallintamallihahmotelma kuvaa tiedon laatukehikon ylläpidon ja kehittämisen sekä käyttöönoton kansallisen tason toimintamalleja, organisointia. Hallintamalli kuvaa myös menettelytavat ja prosessit, joiden mukaisesti tehtävät ja yhteistyö eri toimijoiden välillä voitaisiin organisoida ja toteuttaa sekä joiden avulla laatukehikkoon kohdistuvia muutoksia hallittaisiin kansallisella tasolla. Hallintamalli peilaa tämän hetken ymmärrystä ja tilannekuvaa vuoden 2023 työskentelystä. Hallintamallia tulee vielä muokata ja täydentää mm. tiedonhallintalautakunnan roolin sekä vuoden 2023 suunnitelmien ja resurssien tarkentuessa.</p>
<p>Tiedon äärellä – tietopolitiikasta tekoihin -podcast-sarjaan kaksi osaa</p>	<p>Tiedon äärellä – tietopolitiikasta tekoihin -podcastsarjassa osahankkeen toteuttamat podcastit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helmikuu 2021: Tiedon laatu. Keskustelijoina Johanna Laiho-Kauranne ja Essi Kaukonen Tilastokeskuksesta. • Huhtikuu 2022: Tiedon laadun varmistaminen hyödyttää kaikkia. Keskustelijoina podcastissa Markus Sovala (Tilastokeskus) ja Mika Maliranta (Labore).
<p>Lausuntoyhteenvedo</p>	<p>Valtiovarainministeriö pyysi ajalla 6.9.2021 - 4.10.2021 lausuntoja ehdotuksesta tiedon laatukriteereiksi ja mittareiksi julkiselle hallinnolle (VN/16357/2020) Lausuntopalvelu.fi-palvelussa. Lausuntoyhteenvedo tuo kootusti esille lausuntokierroksella esille nostetut havainnot ja näkemykset. Lausunnot ja niistä laadittu</p>

7.12.2022

	<p>yhteenvedo huomioitiin tiedon laatuksiteerien ja mittariston viimeistelyssä sekä käyttöönoton ja laatukehikon hallinnan suunnittelussa.</p>
Mittarisammio	<p>Mittarisammio on laatuksiteerien ja mittareiden pilotoinnissa hyväksi havaittu, ylläpitoa ja kehittämistä varten kehitetty malli (Excel) kerätä ja hallita laatuksiteereitä ja mittareita.</p>
Dashboard-pilotti	<p>Pinja Oy:n ohjauksessa toteutettu dashboard-visualisointipilotoinnissa PowerBI-työkalulla toteutettu visualisointikokeilu. Tuotti ymmärrystä siitä, miten tiedon laadun kuvauksia tulisi viestiä ja visualisoida jatkossa. Pilotoinnin tulokset on koottu yhteen taustoittavin ohjeistuksin.</p>
Tiedon laatukehikko - verkkosivusto	<p>Verkkosivusto, jonka tavoitteena on tukea tiedon laatukehikon käyttöönottoa ja hyödyntämistä. Sivuilta löytyy mm. laatukehikon ja -kriteerien kuvaukset, ohjeistusta, tietoa yhteistyöverkoston toiminnasta ja materiaalipankki.</p> <p>Lyhytosoitteet: stat.fi/tiedonlaatu ja stat.fi/tiedonlaatuverkosto</p> <p>Verkko-osoite: https://stat.fi/org/tiedon-laatukehikko/index.html</p>
eOppiva	<p>Toukokuussa 2022 julkaistu ”Tiedon äärellä – tehoa tiedon käyttöön” -koulutuskokonaisuus tietopolitiikan ajankohtaisia aiheista. Kokonaisuus pitää sisällän neljä kurssia ja TiHA-hankkeessa tuotetun podcast-sarjan. Yksi kurseista toteutettiin Tiedon laatukehikko -osahankkeessa. Kurssi perehdyttää tiedon laatuun otsikolla: ”Tiedon laatu – laadun merkitys ja kuvaaminen”. Työ toteutettiin HAUS kehittämiskeskus Oy:n eOppiva-tiimin asiantuntijoiden johdolla.</p>
Piirrosfilmi	<p>Tussitaikurit Oy:n kanssa toteutettu piirrosfilmi kolmella eri kielellä (suomi, ruotsi ja englanti). Tavoitteena herättää kiinnostusta tiedon laatuksiteereitä ja niiden käyttöä kohtaan sekä innostaa hakemaan lisää tietoa aiheesta.</p>
Viestintä	<p>Yhteiskäyttöiset tiedon laatukehikkoa esittelevät PowerPoint -kalvot kolmella kielellä (suomi, ruotsi, englanti).</p> <p>Sosiaalisessa mediassa (Twitter, LinkedIn) käytettävä, vakiintunut tunnus: #tiedonlaatu tiedonlaatu@stat.fi -palvelusähköposti</p> <p>Seminaarit ja tapahtumat sekä muu viestintä, josta tarkemmin liitteessä 2.</p>

7.12.2022

LIITE 2: Osahankkeen ulkoinen viestintä

Osahankkeen ulkoista viestintää suunniteltiin ja tehtiin tiiviissä yhteistyössä TiHA-hankkeen viestinnän kanssa ja loppuvaiheessa myös osana laajempaa tietopolitiikan kokonaisuutta yhteneväisellä ilmeellä. Uutiset, someviestintä, blogit ja tietopolitiikan podcast olivat esimerkkejä erittäin onnistuneesta viestintäyhteistyöstä. TiHA-hankkeen ylläpitämä Trello-alusta oli kaikkien työpakettien käytössä ulkoisessa viestinnässä. TiHA hankeryhmästä ja useista yhteisistä tilaisuuksista haettiin palautetta kaikkien työpakettien sisältöön. Osahankkeen pääviestejä olivat:

- Tiedon laatua kehitetään yhdessä – tavoitteena julkisten tietovarantojen tehokas käyttö
- Työn tuloksena syntyy yhteinen kansallinen tietovarantojen laadun arviointiin ja laadun kehittämiseen soveltuva työkalu, laatukehikko, jonka keskeinen osa on tiedon laatukriteerit ja joka auttaa sekä tiedon tuottajia että tiedon käyttäjiä.
- Yhdessä määritellyt laatukriteerit helpottavat julkishallinnon tietovarantojen nykyistä monipuolisempaa käyttöä.
- Työ jatkuu myös osahankkeen jälkeen ja yhteisenä tehtävänä on laatukehikon ja laatukriteerien hyödyntämisen vakiinnuttaminen:
 - Yhteistyöverkoston toiminnan ja tavoitteiden markkinointi
 - Osahankkeen tuotosten esittely ja käyttöönottoa tukeva viestintä
 - Tukipyyntöihin vastaaminen, ml. digikannustinrahoitetut kunnat

Osahankkeen ulkoisessa viestinnässä tunnistettiin seuraavat kohderyhmät:

- valtiovarainministeriö ja TiHA-hanke
- perustietovarantojen ylläpitäjät, kehittäjät ja käyttäjät
- muu julkishallinto, mm. kunnat ja hallinnon viranomaiset
- avoimen datan toimijat ja käyttäjät
- muut tiedon tuottajat ja hyödyntäjät, esim. yritykset
- tutkijayhteisö
- kansainväliset tiedon laadun ja tiedon hallinnan kanssa työskentelevät sidosryhmät
- osallistujaorganisaatioiden henkilöstö
- media

Viestinnässä käytetyt kanavat:

- Tiedon laatukehikko -osahankkeen verkkosivut³, TK (suomi ja englanti)
- TiHA-hankkeen verkkosivu⁴, VM (suomi, ruotsi, englanti)
- Tilastokeskuksen blogit (Tieto&Trendit, suomi ja englanti)
- Tilastokeskuksen verkkouutiset
- Tilastokeskuksen ja muiden virastojen pääjohtajatapaamiset
- Somekanavat: Twitter (suomi, ruotsi ja englanti), LinkedIn, Facebook, Instagram, YouTube ja SlideShare. Käytetty tunniste: #tiedonlaatu
- Videot
- TiHA-hankkeen Tiedon äärellä – tietopolitiikasta tekoihin -podcast
- Osahankkeen ja TiHA-hankkeen järjestämät tilaisuudet
- Esitykset muissa tilaisuuksissa
- TiHA-hankkeen ylläpitämä Trello-alusta

³ Tiedon laadun -verkkosivut, Tilastokeskus, 2022. stat.fi/tiedonlaatu

⁴ Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hanke, valtiovarainministeriö, 2022. <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM043:00/2020>

7.12.2022

- Tilastokeskuksen sisäiset viestinnän kanavat, mm. uutiset ja blogit, Yammer ja infotilaisuudet
- Lausuntopalvelu.fi
- Valtiovarainministeriön sisäinen Tiimeri-työtila
- Valtioneuvoston hankeikkuna
- Hankesalkku

Laatukehikon viestinnässä käytettiin Tilastokeskuksen visuaalista tyyliä. Lisäksi mm. eOppivassa käytettiin Tietopolitiikan visuaalista ilmettä.

Osahankkeen omia viestintätoimenpiteitä:

- Osahankkeen aloitustilaisuus 25.9.2022 osahankkeen työhön osallistujille, alustajia myös yliopistoista
- Laatukriteerien lausuntokierroksen viestintä 6.9.-4.10.2021
 - VM:n tiedote 6.9.2021, Tilastokeskuksen uutisnosto samana päivänä ja somekanaville tietoa
 - Kurkistuksia Tilastotaloon -LinkedIn-blogi 10.9.2021
 - Lausuntokierroksen aikana videokampanja, jossa somessa jaettiin noin yksi video viikossa. Videoiden aiheina olivat
 - Yleistä tiedon laadun merkityksestä ja kehoitus osallistua lausuntokierrokselle
 - Ruotsinkielinen mainos
 - Laatukriteerien kokonaisuus ja rooli
 - Laatukriteerien tarkempi esittely ja mittarit
 - Tiedon laadun kytkentä datatalouteen
 - Lausuntoyhteenveto julkaistiin 22.11.2021 Hankeikkunassa, TiHA-sivustolla ja Tilastokeskuksen sivuilla.
- Laatukriteerien lanseerausseminaari 10.3.2022. Seminaarin yhteydessä uutisoitiin ja jaettiin somekanaville tietoa laatukriteereistä
- eOppiva-kurssikokonaisuuden mainostaminen somekanavissa, Tilastokeskuksen verkkosivuilla 11.5.2022 julkaisun yhteydessä sekä kesälomien alla ja syksyllä uudestaan sekä blogikirjoitus HAUSin sivuilla
- Kuukausittaiset verkostoviestit ja kyselyt yhteistyöverkoston jäsenille sekä verkostotapaamiset 05/2022 alkaen:
 - 2.5.2022 Verkostoyhteistyön käynnistäminen ja laatukehikon käyttöönotto organisaatioiden eri lähtökohdista ja yhteys tietopolitiikkaan kansallisella tasolla
 - 8.9.2022 Organisaatiotasoinen tiedon laadun hallinta ja yhteys tiedon hallintaan
 - 1.11.2022 Tiedon laatukriteerien hyödyntäminen tietoaineistojen laadun kuvauksessa, visualisoinnissa ja arvioinnissa – kokemuksia ja yhteistä pohdintaa (läsnäolotilaisuus)
 - 1.12.2022 Katsaus vuoden 2022 verkostotyöhön ja vuoden 2023 verkostotoiminnan suunnittelua.
- Kuntamarkkinat 14.-15.9.2022: oma ständi, blogi, mainos Kuntalehdessä, CRM-uutisviesti ja tietoisku: Tiedon laatukriteerit – laadukkaalla tiedolla parempaa päätöksentekoa ja palveluita
- Infotilaisuus valtiovarainministeriön ns. digikannustinrahoitusta saaneille kunnille 4.10.2022
- Osahankkeen päätöstilaisuus osahankkeen työhön osallistuneille 24.11.2022. ”Teimme tämän yhdessä - kiitos, että olet mukana!” (läsnäolotilaisuus)
- Tiedon laatukriteereitä markkinoivan piirrosfilmin julkaisu kolmella kielellä (suomi, ruotsi ja englanti)

7.12.2022

TiHA-hankkeen tapahtumia, joissa osahanke esitteli työtään ja tuotoksia:

- Kaikille avoimet TiHA-hankekatselmukset
- Kuntatilaisuus 14.4.2021
- Kuntamarkkinat 16.9.2021
- TiHAn ja VAHTI-ryhmän työseminaari: TiHA-hanke ja digiturva 24.9.2021
- Kuntien keskustelutilaisuus 29.9.2021 (painotus työpaketissa 1)
- Liettualaisten vierailu valtiovarainministeriössä 15.10.2021; aiheina avoin data ja tiedon laatu
- TiHA-hankkeen puoliväliseminaari 27.10.2021
- Tiedon äärellä – tietopolitiikkaseminaarin yhteydessä osastoesittely 23.11.2021
- Infotilaisuus yrityksille 27.9.2022, TiHA-hankkeen tuotosten esittely yritysnäkökulmasta
- TiHA-hankkeen päätösseminaari 3.11.2022. TiHA-hankkeen ja työpakettien esittely. Tiedon laatu – yhteinen sanointu ja suunta? -esittelyvideo sekä paneelikeskustelu, jossa keskustelemassa Helena Laaksonen, Tampereen yliopisto, Mari Ylä-Jarkko, Tilastokeskus ja Minna Joensuu, Espoon kaupunki

Ulkoisia tapahtumia, joissa osahanke esitteli työtään ja tuotoksia:

- Tilastoalan metatiedon ja tietoarkkitehtuurin asiantuntijoiden pohjoismainen kokous, 20.5.2021
- Paikkatietojen neuvottelukunnan kokoukset, 3.6.2021
- SVT-neuvottelukunnan kokous 16.9.2021 ja 1.11.2022
- TEM hallinnonalan tietoarkkitehtuuriryhmä 16.9.2021
- Ei tuurilla vaan tiedolla -hankkeen kuntakoulutus 13.10.2021
- Esitys Tietojohtaminen ry:n ja Tilastokeskuksen järjestämällä data-analytiikkakurssilla 3.11.2021
- Esittely tilasto-organisaatioiden kansainväliselle vertaisarvioijaryhmälle 10.11.2021
- Azebaizan Twinning 29.11.2021
- IAOS-konferenssi ”Worthy Information for Challenging Times” Krakova, Puola, 25.-29.4.2022. Tilaisuudessa osahanke järjestämä erillinen tiedon laadun sessio.
- European Conference on Quality in Official Statistics 8.-10.6.2022
- Esittely TK:ssa vierailevalle Hollannin tilastoviraston johdolle 13.9.2022
- EFTA-UNECE-Eurostat -seminaari “Role of NSI in cross-government data initiatives” Tbilisi, Georgia 28.-30.9.2022.
- Tiedonlaatuverkoston esittely Avoimeen tieteen verkostolle 26.10.2022
- Tiedonhallinnan ajankohtaispäivät, Kuntaliitto, 17.11.2022
- QualityKEN, eurooppalaisten maanmittauslaitosten yhteistyöjärjestön EuroGeographicin laaturyhmän kokous 30.11.2022

7.12.2022

LIITE 3: Osahankkeen oppeja

Osahankkeessa kertyneitä oppeja:

- Suunnittele työtä tiedon laatukehikon käyttöönoton kaltaisissa julkishallinnossa vaikuttavissa hankkeissa ekosysteeminäkökulma huomioiden. Organisaatioiden tulee ymmärtää oma roolinsa ja vastuunsa osana systeemiä, ja omaa toimintaa tulee kehittää sidoksissa ympäröiviin ekosysteemeihin.
- Vahvista organisaatorajat ylittävässä työskentelyssä verkostomaista yhteistyötä. Panosta selkeisiin prosesseihin, toimintamalleihin, viestintään, työskentelypohjiin ja taustamateriaaleihin. Tiivis ja resursseiltaan riittävä ryhmä, joka valmisteleo verkoston työskentelyä, viestii, kerää tietoa sekä koostaa ja työstää yhteisen työskentelyn tuloksia on kuitenkin edellytys työssä onnistumiselle. Etene työssä yhteistyötä vahvistaen ja laajalla pohjalla. Näin mahdollistat erilaisten näkökulmien huomioimisen. Osahankkeessa näin myös tuotosten uskotaan olevan huomattavasti valmiimpia laajaan, koko julkishallinnon kattavaan käyttöönottoon ja edelleen kehittämiseen. Osahankkeen laajaan projektiryhmään olisi tuonut lisäarvoa, jos siinä olisi ollut mukana mm. kuntapuoli sekä sosiaali- ja terveysala.
- Panosta heti alussa yhteisen ymmärryksen rakentamiseen osallistujien erilaisen terminologian ja tietovarantojen eroavaisuuksien takia. Osahankkeessa voitiin nojata perustietovarantojen viitearkkitehtuuriin, mutta syvempi lähtötilanteessa valmis kuvaus julkishallinnon tietovarannoista ja -virroista tietoarkkitehtuurin tulokulmasta olisi tukenut tämän tyyppistä työtä.
- Uskalla tuottaa keskeneräistä ja kehittää testaten ja iteroiden eteenpäin. Tiukat aikarajat ja selkeästi kuvattu eteneminen auttavat, mutta edellyttävät jatkuvaa tukea ja fasilitoituja kohtaamispaikkoja tekijöille.
- Kerää ideoita ”sammioon” avoimesti tutkittaviksi, kommentoitaviksi ja edelleen kehitettäviksi. Sammiota saa täydentää, mutta ei poistaa mitään.
- Tartu rohkeasti mahdollisuuteen toteuttaa eOppiva-kurssi. Työ on vaativaa, hauskaa ja tekijöillekin opettavaista – ja erinomainen tapa levittää osaamista laajalle.
- Visualisoinnin oppeja voi ja kannattaa lainata, ”varastaa” ja jättää muillekin napattavaksi.
- Muista, että projektin päätöspiste on vain yksi virstanpylväs suunnittelussa. Osahankkeen suunnittelussa huomioitiin mahdollisuuksien mukaan myös pidemmän tähtäimen tavoitteet ja toiminta.
- Työpajatyöskentely toimii myös etänä ja tavoitettava osallistujajoukko on todennäköisesti suurempi. Monenlaisia menetelmiä ja valmiita työkaluja virtuaalifasilitointiin on tarjolla. Kokeile ja etsi itsellesi toimivimmat. Esimerkiksi porinatuokit, joissa kaikki ideat kootaan heti ja matalalla kynnyksellä, auttavat saamaan hyviä oivalluksia talteen. Osallistujien keskinäisen tutustumisen ja verkostoitumisen menetelmiä on kuitenkin vielä kehitettävä ja tutkittava tarjontaa.
- Ulkoista rohkeasti osia tekemisestä, mutta huomioi, että onnistunut ulkoistaminen vaatii myös omaa suunnitteluresurssia.
- Isojen hankintojen sijaan projekti voi tarvita monipuolisesti ja ketterästi hankittavaa, täydentävää osaamista. Saataisiinko joustoja tekemiseen esim. puitesopimusten avulla niin, että yksittäisen projektin olisi helpompi löytää toimijoita, kun on tarve reagoida nopeasti?

7.12.2022

- VM-momentille kirjauksen periaatteita ja prosesseja ei ole selkeästi määritetty. Käy projektin alussa yhdessä taloushallinnon ja projektiryhmän kanssa huolella toimintatavat läpi ja kirjaa sovittu ylös.
- Tehosta työskentelyä suuntaamalla resurssit täyttää työaika (100 %) projektille tekeville jäsenille. Hajautettaessa resursseja pienempiin osiin tulee työaikasuunnittelun koko talon tasolla olla realistinen. Muiden töiden kiirepaikat osuvat usein samaan aikaan projektin kiireiden kanssa. Myös osallistajaorganisaatioiden erillisrahoitus tukisi työskentelyä.
- Priorisoi myös projektin sisällä. Vaikka isot linjat olisivat selvät, niin myös projektin sisällä tulee priorisoida varsinkin, jos resurssit muuttuvat kesken projektin. Pitkässä projektissa suunnittele myös jonkinlaisia suvannonpaikkoja tekijöille.
- Sidosryhmien ollessa hyvin kirjava joukko pohdi viestinnän kohdentamista eri kohderyhmille erilaisilla kärjillä. Lisäksi tämän kaltaisen projektin tavoitteleva muutos vaatii sekä strategisen johdon että operatiivisten toteuttajien tavoittamista ja toisaalta tukea. Oppina voidaan ottaa myös talteen, että tarvitaan vielä astetta tiukempaa viestintää strategisen johdon tuen tarpeesta ja organisaatioiden sisäisestä vahvasta koordinaatiosta, jotta työskentely etenee yhdensuuntaisesti.
- Tarjoa verkostomaisessa työssä jatkuvasti päivittyvää esittelymateriaalia, taustoituksia ja yhteenvedoja jo tehdystä työstä ja rajauksista eri käyttötarkoituksiin, mm. johdon kanssa käytäviä keskusteluja varten ja uusien, matkan varrella työhön mukaan tulevien perehdyttämiseen.